

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: **Změny struktury zaniklých krajín**

Autor práce: **Katrin Švorcová**

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Cíle jsou v zadání jasně a srozumitelně stanovené. Autorka se v práci řídila zadáním a stanovené cíle byly splněny.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Soubor citované literatury je obsáhlý a pokrývá řešenou problematiku. V literatuře ke krajinné struktuře a sledování jejích změn chybějí dvě základní práce, které mají strukturu krajiny přímo v názvu:

Lipský, Z., 2000: Sledování změn v krajinné struktuře. ČZU, Praha 71 s.

Boltižiar, M., Olah, B., 2009: Krajina a jej štruktúra (Mapovanie, zmeny, hodnotenie). Fakulta prírodných vied UKF, Nitra, 150 s.

Některé formulace jsou nepřesně nebo nešikovně citované. Autorka používá termíny krajinná jednotka, krajinné složky a krajinné prvky, aniž by tyto pojmy, které se strukturou krajiny bezprostředně souvisejí, definovala (s. 16)

Mikrostruktura a makrostruktura krajiny jsou nepřesně definované (s. 17)

Základní skladebné součásti krajiny jsou popsány podle Formana a Godrona – matrice, plošky, koridory, ačkoliv např. často citovaný Kolejka je velkým odpůrcem tohoto členění.

Pro úplnost by ke krajinné struktuře patřilo uvést alternativní geografické hierarchické členění na krajinné jednotky (land unit), používané geografy předtím, než převládlo jednoduché, ale jednovrstevné jednoúrovňové nehierarchické členění podle Formana a Godrona.

Také měla být zmíněna časová struktura krajiny, která právě u zaniklých krajín hraje významnou roli.

Rešerše změn v krajíně – tab. 1, 2 a 3 na str. 29, 30 a 32 nepřesně mluví o krajinných typech, v tabulce jsou uvedeny typy krajinného pokryvu a ve skutečnosti jde o kategorie land use (databáze LUCC se týká land use)

Formulace „vývoj krajiny v 21. století je již na bázi ekologického přístupu“ (str. 32) je příliš optimistická a je v rozporu s tvrzením v témže odstavci o nevhodné agrotechnice a více než 50 procentní ohroženosti zemědělské půdy půdní erozí stejně jako o úbytku ploch úrodné půdy vlivem

zastavění.

V části hybné síly je velmi diskutabilní tvrzení, že „*Vliv přírody zůstává v průběhu času téměř stále stejný*“ (str. 34). Právě současné změny v krajině vlivem globální změny klimatu, usychání lesů nám ukazuje, že tomu tak není a že přírodní procesy mohou svůj vliv v průběhu času významně měnit, stát se v některých fázích určujícími a způsobit dalekosáhlé změny v osídlení a využívání krajiny (zánik sídel, stěhování národů, desertifikace,....).

V charakteristice vybraných řešených 17 zaniklých nebo přeměněných krajinách je na str. 35 chybně uvedeno Hradecko – tam jsme nic neřešili, zřejmě to mělo být Rožďalovicko resp. Nymbursko.

Místo údajů o srážkách v roce 2020 by bylo lepší uvádět průměrný roční úhrn srážek, protože v jednom roce mohou být značné výkyvy - viz Čáslavsko, kde uvedený úhrn 700 – 800 mm je velmi nadsazený a nereprezentativní.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Metodika je přehledně stručně popsána, použité metody jsou standartní. Mohlo být vyjmenováno 15 použitých krajinných metrik, případně vzorec jejich výpočtu (jaká data do výpočtu vstupují), a zda a jak spolu jednotlivé krajinné metriky navzájem korelují.

Určitým metodickým nedostatkem je rozdílnost použitých podkladů – letecký snímek nám ukazuje skutečnost, zatímco mapa je zobrazením reality, ale skutečné využití se od parcel zobrazených ve stabilním katastru může lišit.

Proč aleje byly řazeny mezi lesní porost? A bylo tomu tak i u alejí na mapě stabilního katastru?

Měla být vždy uvedena i celková rozloha řešeného modelového území.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Práce přinesla zajímavé výsledky, které autorka dobře slovně interpretuje a s interpretací lze vesměs souhlasit. Ačkoliv v metodice se uvádí, že bylo použito 15 krajinných metrik, ve výsledcích se najednou píše jen 5 krajinných metrikách, výsledky jsou však nakonec uvedeny za 6 metrik – tak jaký je vlastně jejich správný počet?

Chybí zde vzorec jejich výpočtu (měl být v metodice)

Je zjevné, že krajinné metriky hustota okrajů, průměrná délka okrajů, průměrná rozloha plošky a počet plošek spolu úzce korelují, jak ukazují i grafy 3 – 6.

Typologie podle přírodních podmínek – klastrová analýza dává celkem očekávané výsledky, až na některé výjimky – překvapuje, že Mostecko se dostalo do stejného klastru jako Šumava nebo Česká Kanada a že Kladensko není ve stejném klastru s příměstskou Prahou, které má podle přírodních podmínek nejbližší. Nebylo možné v tomto případě klastrovou analýzu nahradit již existující Kolejkovou typologií přírodních krajin Česka?

Zajímavá je pak typologie podle změn krajinné struktury. Výsledek by bylo vhodné provázat ještě s dalšími charakteristikami, a na to už asi nebyl čas.

Závěry práce (odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.)

Část Diskuse je slabá, jakoby autorka nevěděla, co v diskusi psát. Diskusi tam nevidím, spíše jde o rekapitulaci práce, jejích přístupů a potom chaoticky poskládané myšlenky citované z různých autorů.

Závěr je stručný, ale lepší, až na poslední odstavec. Nerozumím, jak autorka odvodila, že v případě Mostecka či Kladenska jsou přírodní podmínky provázány s krajinnou strukturou a v jiných územích, tedy např. na Čáslavsku, Jáchymovsku nebo v Krkonoších tomu tak není. Já se naopak domnívám, že právě v těchto územích jsou přírodní podmínky velmi důležité a určující pro současné utváření krajinné struktury.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: / velmi dobrá /

Stylistická úroveň: / velmi dobrá /

Citační úroveň: / dobrá /

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Práce je psaná čtivě a srozumitelně, rušivě místy působí pravopisné chyby. Úprava práce a všechny formální náležitosti jsou na požadované úrovni.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Katrin Švorcová splnila zadání práce a její diplomová práce přinesla nové zajímavé výsledky. Teoretická rešeršní část včetně charakteristiky řešených modelových území je delší než část výsledková. Je to dané tím, že rešerše je tematicky široká, musela zahrnout problematiku krajinné struktury, vývoje kulturní krajiny a krajinných změn a krajinné metriky. Značný rozsah má také popis jednotlivých zaniklých krajin, který mohl být stručnější, protože se jedná vesměs o převzaté údaje. Výsledková část obsahově logicky navazuje na předchozí teoretickou část. Výše uvedené nedostatky práce pramení z pochopitelné nezkušenosti s danou problematikou a celkový výsledek zásadně neovlivňují.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

Některé otázky jsou uvedené již v předchozích bodech.

Můžete definovat rozdíl mezi krajinnou jednotkou, krajinnou složkou a krajinným prvkem?

Co rozumíme pod pojmem časová struktura krajiny?

Přílohy č. 8.-24 – mapy využití krajiny – jsou dílem autorky nebo převzaté z projektu NAKI? (není uvedeno)

Datum: 31.8.2021

Autor posudku: Doc. RNDr. Zdeněk Lipský, CSc.

Podpis: